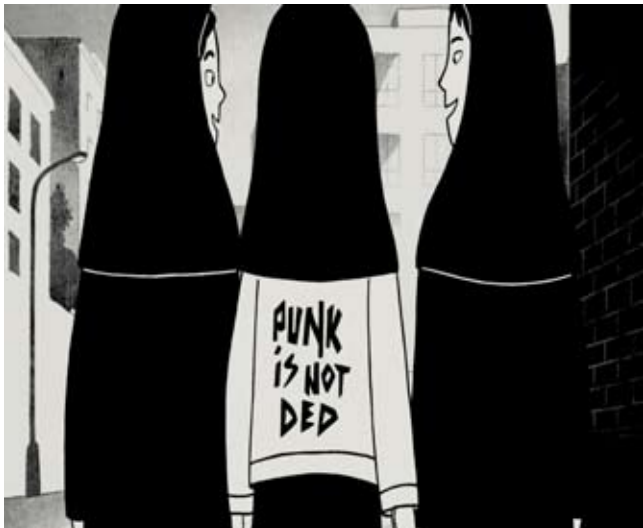

RECENSION

Originaltitel **Persepolis**
Svensk titel **Persepolis**
Regi **Marjane Satrapi, Vincent Paronnaud**
Producent **Marc-Antoine Robert, Xavier Rigault**
Manus **Marjane Satrapi, Vincent Paronnaud**
Röster original **Chiara Mastroianni, Catherine Deneuve, Danielle Darrieux, Simon Abkarian, Gabrielle Lopes Benites m fl**
Frankrike/USA 2007
Längd **1 tim 35 min**
Censur **tillåten från 7 år**
Distributör **Sandrew Metronome Distribution Sverige AB**

Persepolis

Den här filmen bygger på Satrapis hyllade självbiografi i serieform som svept över världen under det tidiga tvåtusen-talet. Det handlar om lilla Marjanes uppväxt i lite för händelserikt Iran. Först gäller Shahens hårda diktatur. Sedan kommer upproret och revolten där flera olika grupper gör uppror, socialister, liberaler, islamister.

Den nyordningen som segrar blir en islamistisk fundamentalism under mullornas ledarskap med en ayatolla Khomeini i spetsen. Som om inte det är tillräckligt attackerar Irak Iran vilket leder till krig under åtta år som resulterar i en miljon döda och oräkneliga skadade.

Marjane bor i Teheran med sina föräldrar som tillhör en privilegierad, intellektuell klass med vänstersympatier. Filmen berättar om Marjanes vardag i en omvälvande, paranoid tid. Vuxna vänner till föräldrarna försvinner, först är det Shahens hemliga polis som för bort dem mot ovissa öden. Sedan den islamistiska. I denna värld präglad av osäkerhet och dovt hot finns ändå en återkommande humoristisk ton. Barn vill ha kul på barns vis oavsett regim.

Lilla Marjane, som under en tid vill bli profet, har knasiga samtal med gud och känner, trots det omgivande förtryckarsamhället, en humanistisk, berusande egenmakt. När maktskiftet skett och allt från väst förbjuds sjuder svartbörshandeln. Bee Gees står högt i kurs medan Abba tydligen bara är för töntar. Sedan, när Marjane blir lite äldre, är det Iron Maiden som köps inspelad på piratkassetter av skumma gubbar i gathörn. Marjanes fortsatta uppror manifesteras i den egenhändigt gjorda jackan med texten Punk is not dead på ryggen.

Inget av Satrapis kontrastrika estetik har gått förlorat i överförandet från serie till film. Tvärtom är det svartvita bildflödet med olika mjuka gråtoner väldigt vackert. De visuella lösningarna är uppfinningsrika och använder sig av grafiskt tydliga mönster, vertikala och horisontella streck, en sorts stiliserad mönsterkollektion a la tidigt abstrakt 1900-tals konst som starkt bidrar till den säregna stämningen i Satrapis tecknarkonst. Det första upproret på gatorna mot Shahan skildras i suggestiva silhuetter där varken demonstranterna eller soldaterna som skjuter skarpt in i folkmassan har några anletsdrag. Det bidrar till att göra scenen allmängiltig på ett sätt som känns. Det blir till en mycket effektiv lektion om förtryck och frihetskamp. Det skulle kunna utspelas var som helst. Det skulle kunna hända här om samtiden mörknade tillräckligt. Men

filmens pendlar ständigt mellan katastrofen, tragedin och humorn och kärleken. Det mest hemska från bokens första del (tortyrscener, ett mord) har tonats ner, för att nå fler kanske. Och första delen av filmen med Marjane som tioåring har gjorts en aning "gulligare" än i serieromanen. Med detta är verkligen en anmärkning i marginalen.

Det privata visas här tydligt vara politiskt. Och när Marjanes familj skickar iväg henne till en fransk skola i Wien för att komma undan krigstillståndet i Iran stiger hennes problematik upp i relief. Marjane är naturligtvis en outsider som försöker komma in i den västerländska livsstilen med liberal sex, smink, jointar och Janis Joplin-allsång vid picnic-brasor. Marjane hittar ett gäng "alternativa" med tuppkam och allt och känner viss tillhörighet. Men den inre klyftan mellan deras i grunden identitetssäkrade medelklassstillvaro och hennes egen instabila livssituation blottas vartefter. När Marjane återvänder till Iran efter krigsslutet är hon ordentligt nere i skorna efter en felslagen kärleksaffär. Hon hamnar i allmän hopplöshet. Men hon samlar ihop sig till slut i ett montage av intensiv kroppsvård ackompanjerad av låten "Eye of the tiger" från Rocky-filmen framsjungen med en riktigt falsk karaokeröst. Det är oerhört kul.

Marjane har ett särskilt förhållande till sin mormor. Det är mormodern som röker pipa och peppar henne. Hon påminner om att man alltid ska vara stolt över den man är och inte tumma en millimeter på sin värdighet, hur nu än omständigheterna ser ut. Mormodern hjälper henne med sitt vuxenblivande på sitt kärva "matter of fact"-sätt.

Persepolis bärs fram av sagans enkla styrka. Det är svårt att värja sig från denna "in på djupet"-skildring av unga liv som bara måste få levas, som måste få känna någon sorts frihet under en förtryckande stat. Här blir "att ha lite kul" en mänsklig rättighet att riskera livet för på hemliga, oskyldiga fester.

Det speglar den irrationella, revolterande sidan hos människan som i sina bästa stunder verkligen blir det enda som är värt att värda. *Persepolis* är både en humanistiskt, poetiskt och humoristiskt träffsäker skildring av unga Marjanes växelrika uppväxt.

Krister Bergman

FILMRUTAN